

Sprawozdanie ze spotkania dyskusyjnego 25 maja 2012 r. w ramach prac nad planami zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 i Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046,

25 maja 2012 r. w ośrodku Sosenska w Człopie (ul. Młyńska 23, 78-630 Człopa) odbyło się I robocze spotkanie dyskusyjne w sprawie prac nad planami zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 i Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046. Spotkanie rozpoczął Bogusław Borusiewicz z TAXUSSI przywitaniem gości i poprosił Pawła Pawlaczyka z Klubu Przyrodników o poprowadzenie spotkania.

Program spotkania był następujący:

9:00-10:00: Przypomnienie podstawowych informacji o sieci obszarów Natura 2000 i o planach zadań ochronnych (Monika Kotulak, Klub Przyrodników)

10:00-11:00 Aktualny stan wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru ptasiego Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 i potencjalne konsekwencje planistyczne (Andrzej Jermaczek, Klub Przyrodników)

11:00-12:00 Dyskusja: identyfikacja potencjalnych problemów związanych z ochroną obszaru ptasiego (prowadzenie: Paweł Pawlaczyk, Klub Przyrodników),

12:00-12:30 Przerwa (kawa i ciasto);

12:30-13:30 Aktualny stan wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru siedliskowego Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 i potencjalne konsekwencje planistyczne (Paweł Pawlaczyk, Klub Przyrodników),

13:30-14:30 Dyskusja: identyfikacja potencjalnych problemów związanych z ochroną obszaru siedliskowego prowadzenie: Paweł Pawlaczyk, Klub Przyrodników).

Zaproszenie na spotkanie było opublikowane na stronie internetowej Drawieńskiego Parku Narodowego oraz rozesłane przez Klub Przyrodników z ok. 2-tygodniowym wyprzedzeniem pocztą elektroniczną i zwykłą do wszystkich związanych z obszarem: urzędów gmin i starostw, nadleśnictw, RDLP, użytkowników rybackich, stowarzyszeń, osób które na poprzednim spotkaniu (2 czerwca 2011 r.) wyraziły „zainteresowanie uczestnictwem w pracach Zespołu Lokalnej Współpracy”.

W spotkaniu, wg listy obecności, wzięło udział 45 osób.

W ramach pytań i wyjaśnień dotyczących sieci Natura 2000 i procesu prac nad PZO, podniesiono następujące zagadnienia:

1. Przedstawiciel RDLP Piła zwrócił uwagę na art. 28 ust 11 pkt 3a ustawy – konieczność wyłączenia z zakresu prac nad planem terenu nadleśnictw posiadających zatwierdzony plan urządzenia lasu poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Pan Paweł Pawlaczyk zgodził się z tą tezą, zastrzegając jednak, że nie oznacza to wyłączenia z analiz przyrodniczych (te muszą być dokonane dla całego obszaru, by np. móc zaktualizować jego SDF i prawidłowo określić cele ochrony obszaru), ale wyłączenie z formułowania zapisów planistycznych; przy czym ze względu na konieczność zachowania zgodności z wymogami prawa europejskiego, trzeba będzie rozważyć czy w takich sytuacjach nie wskazywać na potrzebę sporządzenia dla terenu takich nadleśnictw planu ochrony. Według informacji od uczestników spotkania, na dzień dzisiejszy zagadnienie dotyczy nadleśnictw: Krzyż, Strzelce Krajeńskie, Drawsko; na ukończeniu są prace nad planem dla Ndl. Drawno, trwają też prace nad planem dla Ndl. Bierzwnik, a przewidywane są – dla Ndl. Głusko, Człopa, Kalisz Pomorski, Mirosławiec.
2. Pan Wojciech Rakowski podniósł także brak formalnych podstaw do wyłączenia terenu parku narodowego z procesu PZO. Pan Paweł Pawlaczyk zgodził się z tą tezą; wyjaśnił, że plan ochrony dla parku narodowego zawierający zakres planowania ochrony Natura 2000 jest sporządzany przez tego samego wykonawcę, więc w końcowym etapie prac ujęcie lub nieujęcie odpowiednich zagadnień będzie tylko kwestią przemieszczenia treści między dokumentami. Z pewnością teren parku narodowego będzie brany do analiz przyrodniczych, które muszą być dokonane dla całego obszaru, by np. móc zaktualizować jego SDF i prawidłowo określić cele ochrony obszaru.
3. W przypadku równoległego opracowywania planów urządzenia lasu i PZO – jakie będą zasady współpracy? W imieniu Wykonawcy PZO Pan Paweł Pawlaczyk zadeklarował wolę roboczej dobrej współpracy oraz wymiany informacji i propozycji z wykonawcami planów urządzenia lasu.
4. Ze strony uczestników spotkania padły pytania, kto odpowiada za czystość wód i jak można np. wyegzekwować modernizację niezbędnej przepławki na elektrowni Kamienna. Wyjaśniono, że będzie to nie tylko cel wynikający z PZO dla obszarów Natura 2000, ale również cel środowiskowy o którym mowa w art. 38d i 38f Prawa Wodnego – ciąży on co do zasady na państwie polskim, więc jego osiągnięcie jest zadaniem podmiotów wykonujących w imieniu państwa prawa właścicielskie do wód (RZGW, WZMiUW, park narodowy); prawo wodne przewiduje przy tym instrument odmowy przedłużenia, lub nawet cofnięcia obowiązującego pozwolenia wodnoprawnego na korzystanie z wód, gdy jest to niezbędne dla osiągnięcia tego celu.
5. W związku z tezą w prezentacji p. Andrzeja Jermaczka o szczególnym znaczeniu dla ptaków obszarów o ograniczonej antropopresji, zadano pytanie, czy wiedza o behawiorze poszczególnych gatunków ptaków będzie uaktualniona? Np. niektóre gatunki dawniej uznawane za antropofobne, obecnie nie wykazują lęku przed człowiekiem; np. wydaje się że obecność człowieka nie przeszkadza w żerowaniu bielika, gnieźdzeniu się gągoła (uczestnicy spotkania przytoczyli przykłady). Ekspert wyjaśnił, że reakcja różnych gatunków ptaków na antropopresję i na różne jej formy jest różna, i że jest świadom aktualnego stanu wiedzy na ten temat – wnioski będą uwzględniać zaktualizowaną wiedzę.

6. Padło pytanie, czy działalność szkoleniowa wojska może być traktowana jako nadrzędna nad ochroną przyrody. Odp.: nie ma żadnej nadrzędności a priori, podczas działalności szkoleniowej obowiązuje przestrzeganie przepisów ochrony przyrody, z drugiej strony szkolenie wojsk może być traktowane jako interes publiczny – w pewnych przypadkach, przy braku rozwiązań alternatywnych, można na tej podstawie uzyskać zezwolenie od pewnych konkretnych zakazów ochrony przyrody.

Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o opinię na temat oczekiwanych problemów, jakie może spowodować ochrona obszaru Natura 2000 albo jakie mogą być związane z tą ochroną. Założeniem spotkania była identyfikacja tych problemów, bez próby wskazywania – na obecnym etapie - ich możliwych rozwiązań.

W dyskusji uczestnicy spotkania zgłosili następujące problemy związane z ochroną obszarów Natura 2000, wymagające pogłębionej analizy w procesie planowania ochrony obszarów Natura 2000:

1. Wg opinii zgłaszanych przez niektórych uczestników spotkania, problemem jest „nadmierna ilość” kormoranów. Problem ten dotyczy wszystkich akwenów w obszarze. Jako przykład podano jez. Białe w Człopie gdzie na wiosnę przebywa jednocześnie 60-80 kormoranów, a Pan Przemysław Nowak podał, że problem występuje szczególnie na akwenach w Gm. Drawno: jez. Trzebuń, jez. Pańskie, jez. Mąkowskie, rz. Głębocka, Drawa, Drawica, bagnica, jez. Czarne, jez. Grażyna. Podniesiono, że kormorany lęgą się na wyspie jez. Załom i żerują na 16 jeziorach w Gm. Człopa. Podniesiono, że kormorany lęgą się na wyspie jez. Drawsko 9od czasu, gdy nie jest zamieszkała przez ludzi) – z sugestiami że ma to wpływ na rozważany obszar bo kormorany latają na duże odległości. Użytkownicy rybaccy wód podnosili, że kormoran wywiera presję szczególnie na gatunki najcenniejsze - np. węgorz, lipień; powoduje także nieefektywność zarybień które są obowiązkowe w związku zasadami użytkowania rybackiego. W opinii p. Przemysława Nowaka, kormoran obniża atrakcyjność turystyczną terenu, która zależy m. in. od „wód pełnych ryb” i w ogóle od „biotopu wypełnionego zwierzętami”. Niektórzy uczestnicy spotkania podnosili że kolonie kormorana martwe drzewa są odbierane negatywnie pod względem estetycznym (negatywny wpływ na krajobraz), podczas gdy inni uczestnicy wskazywali, że kolonia kormorana może właśnie być atrakcją krajobrazową. Pan Przemysław Nowak wskazywał negatywne oddziaływanie potencjalnych odchodów kormorana na możliwość uprawiania turystyki.
2. Dla ptaków takich jak rybołów, bielik, kania – problemem jest brak żerowisk. Chętnie żerują na zarybionych stawach, ale to wymaga utrzymywania gospodarki stawowej i zarybiania stawów. W opinii Nadleśniczego Ndl. Człopa, brak bazy żerowej jest dla tych gatunków znacznie bardziej ograniczający, niż brak potencjalnych miejsc lęgowych. W opinii nadleśniczego Ndl. Smolarz, problemem jest brak rekompensat dla właścicieli stawów za żerowanie ptaków, co może prowokować do tępienia w/w gatunków (zdarzają się przypadki zastrzelenia np. rybołowa; jest to najbardziej prawdopodobna przyczyna złego stanu polskiej populacji rybołowa, a dobrego stanu populacji niemieckiej – w

podobnych warunkach przyrodniczo-siedliskowych. Jako pozytywny przykład podano stawy w Przelewicach, których właściciel toleruje ptaki drapieżne.

3. Pan Przemysław Nowak podniósł, że nadmierna liczebność bielika oddziałuje negatywnie na turystykę, ponieważ przeciętny turysta boi się bielika.
4. Pan Przemysław Nowak podniósł także, że ochrona ptaków powoduje wprowadzanie ograniczeń – a tym samym ograniczanie przestrzeni dla turystyki, co zmniejsza dochody z turystyki. Powoduje to lokalne skutki ekonomiczne, a wynikające z tego ubóstwo może skłaniać mieszkańców do zachowań negatywnych dla środowiska (np. palenie oponami z braku opału) lub skłaniać do rozwijania działalności, która nie jest „prośrodowiskowa” (przykładowo, w przypadku braku możliwości zarabiania na organizacji spływów kajakowych, zajmie się przetwórstwem polietylenu). Skutki mogą być dewastujące dla środowiska w obszarze Natura 2000. Na pytanie, jakich miejsc dotyczy w szczególności problem, padła odpowiedź że nie dotyczy on konkretnego miejsca a obejmuje cały obszar.
5. Zwrócono uwagę, że w planowaniu ochrony obszaru należy rozeznaczyć i przeanalizować lokalne trendy demograficzne. W przypadku rozwoju demograficznego może np. być potrzebne miejsce na rozwój zabudowy mieszkaniowej, a ochrona przyrody może to ograniczać i może się to stać problemem. Z drugiej strony, zdaniem niektórych uczestników spotkania, ochrona przyrody obszaru może powodować spadek dzietności i wyludnianie się. Pan Przemysław Nowak wskazał przykładowo, że niepewność względem możliwości rozwoju jego działalności gospodarczej w sferze turystyki powstrzymuje go przed posiadaniem kolejnych dzieci.
6. Podkreślono brak możliwości ochrony ptaków migrujących na ich zimowiskach. Tj. możemy chronić ptaki tutaj, ale nie mamy wpływu na to co dzieje się z nimi na zimowiskach.
7. Przedstawiciele Rejonowego Zarządu Infrastruktury i Nadleśnictwa Drawsko zwrócili uwagę na możliwość wystąpienia konfliktów na linii: działalność szkoleniowa wojska a ochrona przyrody. Prowadzone działania wojskowe to: działania: szkolenie marynarzy na jez. Trzebuń, lądowisko w Jaworzu, rozładunek wojsk na stacji kolejowej Prostynia (rampa) i przemarsz na poligon drawski.
8. Przedstawiciele nadleśnictw zwrócili uwagę na problem wykonywania wojskowych lotów szkoleniowych na niskiej wysokości (także F-16) nad obszarem Natura 2000 w Puszczy Drawskiej, co powoduje hałas mogący negatywnie oddziaływać na przyrodę (tzw. strefa 486).
9. Zwrócono uwagę, że Natura 2000 może ograniczać budowę niezbędnej infrastruktury. Mimo prośby prowadzącego spotkanie, nie udało się jednak lokalnych podać przykładów sytuacji, w których tak się stało i potrzebna infrastruktura nie została wybudowana. Potencjalne problemy mogą dotyczyć:

- rozbudowy drogi 10 do parametrów drogi ekspresowej (przejście przez dolinę Drawy),
 - uruchomienia przetwórstwa polietylenu w Barnimiu (zob. wyżej),
10. Zwrócono uwagę na zagadnienie budowy elektrowni wiatrowych. Niektórzy uczestnicy spotkania postrzegają wiatraki jako szansę, którą Natura 2000 blokuje; inni – jako zagrożenie, któremu właśnie Natura 2000 może przeciwdziałać. Podano jako przykład, że ze względu na Naturę 2000 odmówiono zgody na realizację 1 wiatraka w gminie Krzyż.
11. Przedstawiciel RDLP w Pile zwrócił uwagę na pakiet „standardowych” problemów związanych z gospodarką leśną, obejmujący zagadnienia:
- wielkość użytkowania rębnego w buczynach, grądach, dąbrowach i lęgach – powierzchnia rębna
 - udział starodrzewi?
 - ochrona martwego drewna?
12. Jakie powinno być traktowanie, w obszarze Natura 2000, świerka i modrzewia, jako gatunków będących tu poza zasięgiem geograficznym? Niektórzy uczestnicy spotkania skrytykowali wiedzę naukową w zakresie zasięgu świerka, wyrażając tezę, że jest to tylko „wymyślona kreska na mapie”, a świerk jest gatunkiem rodzimym. Prowadzący spotkanie wyjaśnił, że nie ma przesłanek do kwestionowania wiedzy naukowej na temat naturalnych zasięgów drzew, więc w Puszczy Drawskiej świerk i modrzew są gatunkami obcymi, ale że nie oznacza to ich automatycznej eliminacji, a sposób ich traktowania będzie jednym z elementów wypracowywanych w planie.
13. Zwrócono uwagę, że z przepisów prawa (Rozp. Ministra Środowiska z dnia 22.03.2006r.¹⁾ wymagany jest obowiązek budowy leśnej infrastruktury drogowej i przeciwpożarowej. W lasach o I kategorii zagrożenia pożarowego, powinny być drogi (dojazdy pożarowe) o określonych parametrach². Dotyczy to wszystkich nadleśnictw. Plan rozbudowy sieci dróg pożarowych jest częścią planu urządzenia lasu i wraz z nim powinien podlegać ocenie strategicznej.
14. Niektórzy uczestnicy spotkania wyrazili pogląd, że ochrona przyrody – dopuszczająca i promująca przecież naturalne procesy - nie powinna walczyć z naturalnymi procesami sukcesyjnymi, jak np. inwazja gatunków obcych lub wycofywanie się pewnych gatunków.

¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. z 2006r. NR 58, poz. 405).

² § 7. 1. Drogi leśne, wykorzystywane jako dojazdy pożarowe, powinny być oznakowane i utrzymane w sposób zapewniający ich przejezdność.

2. Drogi, o których mowa w ust. 1, budowane lub przebudowywane, powinny mieć następujące parametry:

- 1) nawierzchnię gruntową lub utwardzoną o nośności co najmniej 10 ton i nacisku osi 5 ton;
- 2) promienie zewnętrzne luków o długości co najmniej 11 m;
- 3) odstęp pomiędzy koronami drzew o szerokości co najmniej 6 m, zachowany do wysokości 4 m od nawierzchni jezdni;
- 4) jezdnię o szerokości co najmniej 3 m;
- 5) plac manewrowy o wymiarach co najmniej 20 x 20 m - w przypadku drogi bez przejazdu;
- 6) mijanki o szerokości co najmniej 3 m i długości 23 m, położone w odległości nie większej niż 300 m od siebie, z zapewnieniem z nich wzajemnej widoczności - w przypadku dróg jednopasmowych.

§ 8. Odległość pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie a najbliższą drogą, o której mowa w § 7 ust. 1, nie powinna przekraczać:

- 1) 750 m - dla lasów zaliczonych do I kategorii zagrożenia pożarowego;
- 2) 1.500 m - dla lasów zaliczonych do II lub III kategorii zagrożenia pożarowego.

15. Zwrócono uwagę na problem czystości rzek i ich ciągłości. Jako przykład podano:

- zamulające się jezioro Młyński Staw w Człopie,
- zanieczyszczenie Drawy w Barnimiu,
- w przypadku realizacji „Lubuskich Mazur” – zdaniem niektórych uczestników spotkania, przegrodzenie i podpiętrzenie także wywoła problem zamulania się.

16. Może występować – i zdaniem niektórych uczestników spotkania, w tym obszarze Natura 2000 jest to istotny problem - konflikt między potrzebami różnych przedmiotów ochrony, przykładowo:

- torfowisko zarastające borem bagiennym,
- bóbr niszczący drzewa stanowiące siedlisko gągoła,
- zalewanie łąk przez bobry,
- ścinanie drzew przez bobry,
- zjadanie kumaków przez bociana czarnego.

Kolejne spotkania będą zorganizowane w grupach tematycznych, obejmujących następujące zagadnienia:

- las i gospodarka leśna
- gospodarowanie wodami, stan wód, zagadnienia rybackie
- rozwój lokalny, z uwzględnieniem zagospodarowania przestrzennego, realizacji przedsięwzięć, turystyki
- zagadnienia wojskowe

Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o zadeklarowanie zainteresowania grupami tematycznymi. Informacje o kolejnych spotkaniach w grupach będą przesłane pocztą elektroniczną do osób, które wyraziły takie zainteresowanie.

sprawozdanie opracowali: Monika Kotulak i Paweł Pawlaczyk (Klub Przyrodników)